

# MIAOIKKA

## Vampir.

Povest, spisal dr. Fr. Detela.

### VII.

Bil je neprijeten jesenski dan, ko se je peljala Olga v Podlog. Iz sivih oblakov, ki so bili prevlekli vse nebo, je padal tiho in vztrajno hladen dež. Po gozdih je povešalo drevje pisano listje; na poiju je drhtela ajda pod težkimi kapljami in koruza je štrlela z debelimi storži iz vlažne zemlje. Drugod se je kazalo strnišče in samc pozni, utrjeni sadeži so ravnodušno čakali boljšega vremena.

Olga se je zavijala v plašč, vlekla koc čez kolena in pokrivala z dežnikom karton, kjer je imela spravljene klobuk in nekaj druge oprave, ki se ni smela zmočiti. Pokrajina se ji je zdela dolgočasna, enolična in otožna kakor vreme, kakor njena čustva, naj se je spominjala prošlih dni ali pa zrla v negotovo bodočnost. Kar je Škender pripovedoval o Podlogu, ji ni budilo dobrih nad, ji ni dajalo poguma: upala pa je s potrpežljivostjo premagati težave.

»Tamle je Sv. Peter.« je pokazal voznik z bičevnikom. »Še pol ure, pa homo v Podlogu. Hi, rjavec!«

Konj je počasi cokolal po klancu gori; Olga se je ozirala na desno in levo, v kakšnem kraju da bo živela. A razgleda ni bilo nikamor nobenega, prav kakor v življenju preprostega učitelja. Lotil se je je tisti nemir pričakovanja, ki napoveduje in spremlja vse premembe.

»Zdajle se je cerkev pokazala.« je dejal voznik. »Župnišče je niže spodaj. In tam naprej je šola.«

V Podlogu zastanejo, kadar se pripelje kak tujec v vas, mahoma vse roke, ustavijo se vse noge, obrnejo se vse oči in zmajejo vsi jeziki. Voznik še ni bil spravil Olgine prtljage pod streho, že je vedela vsa vas, da je prišla nova učiteljica in kakšna primeroma da je.

Škender je bil preskrbel Olgi stanovanje tam, kjer je stanovala prejšnje leto njena prednica, v nizki kmetijski hiši s tlakano vežo in s kuhinjo v veži.

»Za silo že bo.« si je dejala Olga in iztrepala mokro obleko.

Prišla je gospodinja in ji odprla in razkazala preprosto sobo, kjer so že več let stanovali učiteljice.

»In vse so bile prav zadovoljne.« je pristavila in izpraševala Olgo, odkod da je, kje da je prej poučevala in kako bo s postrežbo.

Ko sta se bili o vsem dogovorili, je šla gospodinja večerjo kuhat, Olga pa je razstavljala pohišje po svojem okusu, spravljala pripeljana živila in urejevala in snažila sobo v prijetni zavesti, da je tukač ona gospodinja. Dela je imela do noči dosti in vreme je ni vabilo iz hiše. Pri duhteči kavi je prešla v mislih dogodke prvega dne samostalnega življenja in premislila, katerih opravkov se bo treba najprej lotiti.

Vas se je videla vsakdanje, brez vsake posebnosti. Razen par lepših hiš pri cerkvi so bile vse druge, ki so stale raztresene po pobočju, nizke in večinoma s slamo krite. Skoz majhna okna svoje sobice je gledala Olga na eno stran na cesto, na drugo na vrt. Velik del sobe je zavzemala zelena peč, ki je imela na obeh straneh čelešnjak, na obeh straneh široko klop.

»Če pride mama katerikrat ali pa stric.« si je mislila, »mu prepustim jaz svojo posteljo; sebi bom postlala na klopi. — Kaj se mi bo le nocoj sanjalo?« ji je padlo v glavo, ko je odgrinjala visoko, s svežim perilom prevlečeno posteljo.

Drugega dne se je odpravila najprej v cerkev. Cerkev, ki je stala precej daleč

od njenega stanovanja, je bila navadna srednjevelika stavba, znotraj precej naršarjera, z obokano lino za velikim oltarjem, tako da se je vsipal jutranji žar v božji hram in temnil podoba v oltarju. V cerkvi je molilo nekaj pobožnih duš, ki so se vse ozrle, ko je vstopila Olga; kjer sta pa klečali dve skupaj, sta se sunili s kolmolci in pošepetali.

Po maši je šla Olga šolo pogledat, precej novo, enonadstropno poslopje, ki je stalo pod cerkvijo. Skoz okno je gledal Škender, pušil smotko in se oziral po vremenu. Oddaleč je že pozdravljial. Iz veže pa je naproti pritekel Tonček in kričal: »Olga, Olga, gospodična Olga je tukaj,« in se je oklenil z obema rokama.

»Ali se že predstavljate, gospodična?« je vprašal Škender. »Malo zgodaj je. K meni pa ni treba hoditi, ker se že poznavam in ker se bova vsak dan videla.«

»Jaz grem z Olgo,« je silil Tonček in jo držal za roko.

»Drugič, Tonček, drugič pojdeš v vas; danes ima gospodična mnogo opravkov,« ga je zadrževal Škender.

»Naj gre z menoj, za nekaj časa; potem Vam ga pošljem nazaj,« je dejala Olga in odpeljala dečka na svoj dom.

O, tukaj je bilo Tončku vse bolj všeč kot pri učitelju. Okna so bila mnogo manjša, klopi širše, peč je imela čelešnjake in koliko je viselo podobice po stenah! Tonček je hotel, da bi mu Olga razložila, kaj da pomenijo. Pomirila ga je z obljubo, da mu bo popoldne vse povedala. Skuhala si je zajtrk in povabila tudi Tončka, ki se ni branil; potem pa ga je poslala Škendru nazaj in se pripravila na posete.

Najprej je šla v župnišče. Iz kuhinje je pogledala kuharica v radovednem strahu, če ne prihaja kdo, ki bi utegnil pri kosilu ostati. Pomirjena je povedala Olgi, da je gospod župnik v pisarni. Olga je potrkala, vstopila na poziv, obstala in čakala, da bo župnik prenehel s pisanjem.

»Kdo je?« je dejal župnik, ne da bi se ozrl.

»Nova učiteljica se klanja gospodu župniku,« je dejala Olga.

Župnik se je obrnil, jo pogledal iznad zlatoobrobljenih nocočnikov in ji ponudil sedež.

»Mene jako veseli,« je dejal, »da ste dobili gospodična. Vi to mesto. Kompetentov, veste, je bilo mnogo in dobrih kompetentov; ampak, veste, naš učitelj je bil zoper Vas in mi smo rekli: Zdaj pa nalašč! Veste, učitelj Škender je nekak čudak, prepirljiv človek; zato ga nihče ne mara. Veste, če bo hotel Vas kaj su-

kati, kar name se obrnite! Mu bomo že uro navili. Ali znate Vi crglati?«

Olga je pritrdila.

»Imenitno, gospodična! Prevezmite Vi orglanje!«

Olga se je branila, češ, da se ne more, ko je komaj službo nastopila, zameriti nadučitelju.

»Razumem, razumem, gospodična, je dejal župnik. Škender je voditelj. Pozneje, o priliki bomo lažje govorili. Šola in cerkev, to dvoje spada skupaj; nameni so približno isti, dva pota z enim ciljem. Gorje, če bi šola podirala, kar cerkev zida. No, veste, v tem oziru se jaz popolnoma na Vas zanašam. O kako lep, kako vzvišen je učiteljski poklic! Seveda, veste, človek ne sme biti tlačan. Kako lepo peie naš Gregorčič: Dolžan ni samo, kar veleva mu stan; kar more, to mož je storiti dolžan. Da, ne samo v šoli, tudi zunaj šole mora učitelj vzgajati. Sem snada nadzorstvo v cerkvi. Vi ne veste, kako grdo se vedejo nekateri dečki v cerkvi, kako motijo mene in druge ljudi. Nihče jih ne nadzoruje. Potem naša Marijina družba — saj ste Marijina hči — bi potrebovala dobre prednice, ki bi druga dekleta nadzorovala. Koliko zaslug si boste lahko na tem polju nabrali! Potem se razprostira pred Vami važno polje prosvete. Ljudje, veste, se najraši izobrazujejo z zabavo. Kako blažilno, veste, vpliva na človeka lepo petje, kako všeč je ljudem, veste, kaka veselica, petje, godba, govor, deklamacija in ob gotovih prilikah kaka gledališka igra. Ljudje, veste, so vsi mrtvi na igre; radi gledajo in radi igrajo. Kratka igra, veste, ne predolga in pobožne vsebine. Če je na posvetna, naj bo vesela; veste, če je žalostna, se ljudje preveč smejejo in to moti, to moti. Tudi predavanja, dá, predavanja, poučna in zabavna, so ljudem všeč. Zdaj se snuiejo povsod Orlovska društva. Vi, gospodična, ste gotovo telovadka. Orlice prevzamete Vi. Joi, kako Vas bodo ljudje radi imeli! To bi bil majhen načrt. Glejte, kakšno torišče plodonosnega delovanja se Vam odpira! Le pogum, gospodična! Bog bo pomagal in jaz Vas bom podpiral, kolikor bom mogel. Veste, jaz imam tudi veliko dela: vedno več se zahteva in vedno se povprašuje, kaj se je storilo na prosvetnem, kaj na socialnem polju. Mi starejši gospodje težko dohajamo mlade, izurjene moči, tako da je, veste, Bog pomagaj! Torej dobro došla in Bog blagoslovi Vaše delo!«

Olga je odšla precej malo dušna; toliko se ji je napovedovalo dela. Pripravljanje za šolo, poučevanje, popraviljanje

nalog, kuhanje, pospravljanje doma: kdaj naj si oddaljne? Srečen se ji je zdel Škender, ki je imel pogum, da se je ustavljal postranskim zahtevam, in želela je tudi sebi toliko iskrene srčnosti. Sreča, da je orglane odklonila! »Kolikor bom pač mogla,« si je dejala. »bom storila«.

Župan ji je tudi povedal, da je Škender proti njej rovaril, on in župnik pa da sta se za njo potegnila in ne brez uspeha; ona naj se torej Škendra nikar nič ne boji: če bo sitnaril, bo odletel: Podlog njegovo prvo mesto in tudi zadnje ne bo. »Zdaj pa, gospodična«, je dejal župan in tako zvito pomežiknil z desnim očesom, da se je Olga zasmejala. »še eno zaupno vprašanje! Enega fantička je pripeljal Škender s seboj«.

»Dá, Tončka,« je pritrdila Olga.

»Oče mu je Škender, kaj? Meni smete zaupati: jaz Vas ne bom nikomur ovadil«.

Olga je trdila, da se mož moti, da ona tudi ve, kdo da je oče.

»No, saj vemo,« je mahnil župan z roko, »da se dobe povsod postrežljivi ljudje, ki vzamejo za denar marsikaj nase. Ampak tega mi ne bo nihče dopovedal, da mu ni čisto z obraza snet«.

Olga je zagovarjala Škendra z veliko vnemo in z majhnim uspehom. Županu ni ustregla; on je vedel, kar je vedel, a potrdirila je pričakoval. Tako pa si je mislil, da se učitelji med seboj pač prepirajo, proti drugim so pa edini.

Šola se je pričela in ž njo redno, enakomerno delo, ki je puščalo Olgi še dosti prostega časa za izprehod in razvedrilo. Ob lepih jesenskih dnevih je spoznavala okolico, ki je kazala s svojimi bu-

kovimi in kostanjevimi gozdi, s svojimi hrabei in griči, s preprostimi cerkvicami, s skromnimi vasmi in nizkimi hišami mirno enoličnost, kakršno kaže življenje poštenega človeka. Z ljudmi je imela še premalo opraviti, da bi jih mogla ali smela soditi.

Njen vsakdanji gost je bil Tonček. Deček se je pri Škendru dolgočasil in Škender ga je iz srca rad prepuščal Olgi, ker je porabil vsak prosti čas, da je mahnil v Mokronog, kjer je vedno dobil družbo in zabavo. Posebnega nadzorstva tudi Tonček ni potreboval. Dobil je nekaj enakomislečih vrstnikov, s katerimi je za stavo skakal in plezal ali balinal, nebeškal, slepe miši lovil ali kozo bil. Šola mu ni prizadevala nobenih težav, ker je bil bistre glave in ker sta mu pomagala učitelj in učiteljica. Po domu se mu ni tožilo več, rad pa je govoril z Olgo v mraku, kadar se je bil naveličal igranja, o Št. Lenartu in znancih tam doli, potem pa je zopet presil, naj mu pove kako zgodbo. V kratkem času sta se bila drug na drugega tako navadila, da je postalo niemu in njej dolgčas, če se nekaj časa nista videla. Škender se je norčeval, kadar je vprašal Tončka po Olgi: »Kaj pa mama? Ali je zdrava? Ali prideš zopet k mami?« Olgi je ob takih besedah gnala zadrega kri v lice in silila se je s šalo, ki ji ni šla od srca. Škender bi bil prijeten tovariš, si je mislila, samo če bi človek vedel, kdaj govori resno in kdaj se šali in kakšne namene da skriva. Tončka je pa rada poslušala, naj je pripovedoval o Tenetu ali o Škendru: čba sta ji bila liuba domačina.

(Dalej)

## Jaz iščem ves večni čas.

Jaz iščem ves večni čas  
tvojih oči bolni sijaj,  
jaz hočem nazaj, nazaj  
v tvojo neizpeto slast!

Kaka je v tebi oblast,  
da te vedno iščem drhteč,  
da te vedno iščem koprneč,  
tipajoč v zvezd sijaj...

Jaz nočem v tvoj raj,  
jaz hočem tvojih solza,  
jaz hočem kri tvojega srca —  
izpijem in umrjem njej!

Henrik Hebat.



# Matkove Tine prečudno romanje.

Spisal Ivo Pregelj.

Zvečer pred tretjim petkom v aprilu leta sedemnajststoštirinajstega, eno uro potem, ko je bilo odzvonilo vernim dušam, so jeknili kakor na dogovorjeno znamenje vsi zvonovi na Tolminskem. Prav tisto uro so se dvignili prečudni romanji na pot proti Gorici. Bili so župani, ključarji in možje iz dvanaistij. V Gorico jih je klicala gosposka, da bodo pričeli strašne sodbe, ki so jo gospoda sodili upornikom Janezu Gradniku, Kobalu, Laharnarju, Podgorniku in tovarišem. Pozni potniki so umeli glas poznih zvonov in so ugibali po glasu in vetru zvon svetega Danijela v Volčah, svetega Urha v Tolminu, svetega Marka v Poljubinju, svetega Mešela na Ravnih in svetega Mavra na Mostu. Ko so šli od Ušnika proti Podselom in je zdaj jeknil zvon s Sel, je rekel prvi v gruči:

»Katero otroče zvonil, da še prav povleči ne zna?« Sosed je menil:

»Jezika nima več pravega zvon. Laniga je nekdo snel za orožje v puntu.«

Medel smeh je preletel družbo. Nekdo tretji je menil:

»V Bandelovi hiši, kjer so razbijali, so ga pozabili.«

»Norci,« je zinil nekdo v sredi. »Martin Munih bo zaradi njega bridko smrt storil.«

»Kako to?«

»Pred sodniki je zaklical, ko je videl železo na mizi, da naj bo zlodiev, če ni železo jezik selškega zvona. Tako iz žalosti po Selih je zaklical. Pa so rekli, da ga je on sam snel.«

»Pa ga ni?«

»Ni ga on. Pa kaj bi bil pravil, kdo ga je. Samo enemu več bi bili za smrt sodili. Martin pa bi se ne bil rešil.«

Strašna tišina je legla nad pobotne. Z vej je kapnilo na čelo, za vrat. Kakor peroti strašnega pomračnika je ležala noč nad dolino. Pomračnika, je mislil nekdo med potujočimi, tega nedolžnega hudičevega brata, duše urečen v mišje in ptičje telo in kar podobnega čenčajo stare babe in jim to vse verujejo mlade, ki že tajijo bujnost telesa a so skrite, gorijo a so plašne in strašljive kakor koze.

Mož, ki je občutil vražo o pomračnikih, je bil Volčan Matko. Imel je krčmo in je vzel sodček vina na pot seboj. In pil je, da je bil že omočen in divji in je brundal predse pesem upornikov. Ko pa je potujoča četa zdaj prešla mimo hiš Pod-

seli, je vzrohnal v strašno jezo in zatulil zadnje besede svoje pesmi:

»Celo leto punt smo gnali,  
zdaj pa bomo glavo dali!

Vsem galjotom vile v vamp!«

Strahotno se je razlegla jeka po dolini. Ne eden iz gruče ni pokaral pojččega. Samo hiteli so, da je zaostal. Piiani pa je bel sam zase in rolnel vse ostreje in temneje:

»Vsem galjotom vile v vamp!«

\*

Strašna pesem pijanega Matka je bila luč na pot njegovi hčeri Tini, ki je bila vstala na težko cesto, kaj za očetom. Vstala je bila brez večerje, trezna in boječa in polna hrepenenja, da bi še enkrat pred smrtjo videla svojega ženina Janeza Gradnika, od čegar liubezni je bila sprejela, preden jo je vzel pred oltar. Zdaj je šla za župani in ključarji in je bila kakor blodna od sladke, prve pomladne noči in od te strašne skrivnosti, ki je v tisti uri stiskala duše vseh Tolminec od Trebuše in Šebrelj, do Kobarida in Rut. Svoje težko materinsko telo je gnala v bolesti hrepenenja za ubogim, ki bo umrl v jutru, ko sine solnce in ga bodo na tnalno vrgli in mu glavo odbili in roke in noge.

»O, Janez!«

Šla je in si je kakor dela:

»Vzela bom tvojo glavo v svoje naročje, Janez, poljubila bom roke in noge krvave in oči, da bo dete tvoje mir imejo v življenju in bo vedelo, kaj sem prestala ...«

\*

Med župani, ključarji in možmi iz dvanaistij se je vzdramil pomenek.

»Kako neki žive to zadnjo noč?«

»Še spoznali jih ne bomo. Osiveli so, če niso znoreli.«

»Saj bi čudno ne bilo. Mučili so jih.«

»Da so jih?«

»Strašno orodje imajo, čenda. Kleščice, da vlečejo nohte s prstov, škorenj, da nogo v stopalu drobi, statve, da te vanje vprego in razvlečejo.«

»Kristus Jezus, molči že.«

In samo Matko se je krohotal:

»Vsem galjotom vile v vamp!«

Nekdo med župani, ključarji in možmi iz dvanaistij je bil začel zaostajati in se je pridružil Matku. Matko ga je bil vesel in mu je ponudil posodo z vinom. Poto-

vala sta skupno. Dolina pred njima se je odprla. Na vzvodu je vžsel zadnji krajec lune in raztrgal pomračnikovo perot, ki je ležala doslej na zemlji in duši. Matko in njegov sopotnik sta se razgovorila.

»Matko, sveta ne obrneš«.

»Saj ga ne obračam, samo jezen sem. Pankrta bom zibal. Pa še z menoj je hotela v mesto, pa taka-le v sedmem mesecu, lovača hudičeva!«

»Ne kolni«, je opominjal oni drugi, ki ga je bilo Matkovo vino napravilo prijetno zaspanega, bolno dobrodušnega in ni več občutil bolečine pota ne trdih čevljev. »Kaj se boš jezil? Ne obrneš sveta. Daj, še enkrat nagniva, na žalost in jezo!«

»V Tolminu jih je dvajset«, je govoril Matko, »lovača pri lovači, kakor zrno v klasu. Ali se je eni tako primerilo? Se ni! Moji Tini pa se je; hudičevo je to delo. Kakor da mi bila poštena! Ne! Zato, ker ni lovača, kakor so toiminske. Zdaj veš«.

Oni drugi ga je pogovarjal, potem ko je spet pil njegovo vino in je rekel:

»Kaj boš o lovači govoril. Saj bi jo bil vzel Janez. Sirota je, da se Bogu smili. Fant bo pa strašno pokoro pretrpel«.

»Pokoro«, je rekel Matko in odsekal: »Naj jo hudič!« Cez hip je vzrastei z glasom, kakor da ni pijan in govori le bridko ogorčenje iz njega:

»To mi reci, če je to božje. En sam človek s svojo zmešano glavo, pa spravi tavžent ljudi na vojsko in punt, tavžent ovcá, ki niso zato in jih pripravi v žalost in nesrečo in še sebe ob glavo in ob čast prismojeno dekle«.

Zavrtel se je okoli samega sebe in umolknil. Bilo mu je, da je videl nekako žensko, ki je bila stopila izza ovinka in se takoj spet umaknila.

»Pojdiva!« je rekel nevoljno tovarišu in je šel mrmraje ob niem. A zdaj pa zdaj se je zopet ozrl, nevoljno mrmraje:

»Še to naj naredi, seveda. Taka-je na pot, taka-le v sedmem mesecu... v

Gorico, pa na tako-le ženitovanje, kjer bo rabelj za mesarja in birič za farja hudičevega...«

Sredi besede je položil tovarišu roko na rame in pokazal:

»Glej jo, saj gre res za mano!«

»Kje?« je vprašal oni in ni videl nič.

»Počakam jo«, je rekel tedaj odločno in trezno Matko, »le pojdi za drugimi«.

Stopil je s ceste v senco in čakal sedeč na kamenu, da bi prišla mimo. Pa se mu je zadremalo od vina in mučnega gledanja, da je ni videl, ko je prešla mimo, ne da ga je videla. Niti zavedal se ni, da je dremal in je zaklical v cesto za seboj:

»Tina, če si, le pridi. Sai si, za ovlkom si. Pokaži se, no!«

Iz gluhe noči ni odgovorilo. Stopil je spet na cesto in šel. In je šel poldremaje, čudno truden in je hipoma vzdrltel. Glej, zdaj je šla pred njim. Prav dobro je videl, kako se je zibala v pogonu, ki ji je bil lasten. Zaklical je njeno ime, in se pognal sunkoma po cesti...

Toda lik njegove hčere je bil že spet izginil, ugasnil. Tedaj si je Matko obrisal potno čelo, se prekrizal in zastokal:

»Umrta je doma. Njena uboga duša potuje v Gorico«.

Stal je sredi ceste in ni vedel kaj ne kam. Omočen je govoril in klical polglasno:

»Tina, Tina! Kaj pa hočeš vendar? Saj nisem jezen ne nate ne nani. V božjem imenu, Tina. Ne boj se za otročička. Le naj ti kdo omeni pankrta. Bo koj vedel, kdo je Matko. Čuješ, Tina«.

Ozrl se je in je spoznal, da je v Kanalu pred cerkvijo. Temno je bilo s stolpa doli, ostro je odgovarjala ura z Rabattingega dvorca. Matko je štel. Polnoči. Tedaj ga je streslo. Silneje je jeknila misel v njem, da je videl spomin.

»Tina«, je zaklical bolestno in ves trezen in se okrenil nazaj na Tolminsko. Vso pot je verjel, da bo našel doma mrtvo hčer...

(Dalje.)

## Sebi v album.

Glej, da v življenju ubereš pot mi pravo:  
kar srečal boš ljudi na svoji poti,  
le sladko lice nosi jim nasproti  
in hlini se in laži kar za stavo.

Potem te bodo vsi vsevprek ljubili,  
o tebi s spoštovanjem govorili  
in še po smrti peli tvojo slavo.

# V Smrlinju.

Spisal Narte Velikonja.

## I.

Kot sulji konjski hrbet se dvigajo gore nad dolino spredaj in še višji konjski hrbet, poraščen in nagrban, varuje dolino zadaj. Če pravim dolina, to ni res, kajti to je kraška pianota, razjedena in razdolbena s hrbti in jamami in okroglicami, kraj naše povesti, ki se mu pravi Smrlinje.

Tu vidi sosed soseda le takrat, ko se ž njim krega radi koz, ki so ušle čez zid, govori prijazno, le ko ga prosi za pogrebca, orača ali botra in obговорiti se moreta le ob nedeljah, ko gresta v cerkev ali pa ko slučajno med tednom kopljeta ob obmejnem obronku, kajti hiše so se razbežale po osredkih in mejicah in sosed ima do soseda v najbližnjem slučaju dober streljaj. Zdi se, da je tudi Bog pozabii za vse bajte v kraju, samo potovka, ki maslo kupuje, tu fifek tam fifek, le ta obere kraj v štirih dneh.

Toda ljudje imajo domišljijo razvito: županu, ki ima dve kravi v hlevu in v rebri devet koz, pravijo, da je bogat.

V ta kraj drži iz doline trikrat okoli pobočij zavita cesta s tremi tuneli skozi apnenno školje; cesta je kovačem v dolini neobhodno potrebna in velika dobrota: vsak tretji voznik, ki vozi po teh skripanih stre kolo. Peto kolo pa je voznikom dobrota, a reci Smrlincu, da ti je potreben kot peto kolo, pa ti ne gre za botra, temveč k sodniku.

V oktobrski noči — luči so žarele skozi meglo kot široki meseci — se je šklanjala nad črno stvarjo v iarku ob cesti črna postava.

»To ni panj!« je rekla, ko je otipala stvar. »To je človek. Bog ve, kakšen človek?« je ugibala in vrgla sveženj na tla. »Ali je bolan ali je pijan: živ je še.«

Zasvetilo se je in žveplenka je osvetlila dva obraza. Obraz, ki se je pripogibal, je bil začuden obraz fanta. Na tleh je ižal neobrit in pijan obraz moža. Videlo se je, da so se noge spuntale in oči brez povelja zaprle k spanju. Fant je spoznal bajtarja Zvirka.

»Hej, stric!«

Stric se je nekoliko zganil in spal naprej.

Fant je sunil drugič, da se je stric obrnil na obraz, nato v polsnu zagodrnjal:

»Kar mir!«

»Nak!« je rekel fant in sunil pijanca v tretje. Ta je odprl oči in jih takoj zaprl, ker ga je ščemela svetloba.

»Vstanite!«

Trepalnice so se odprle; pijani stric se je topo zazrl v fanta.

»Kaj smrkočeš, fant!« je povalil po ustih in skušal vstati. »Ne tišči me! Čemu me tiščiš nazaj, fant?« se je pijanec jezil, ko ga je fant dvigal po kencu.

»Pojdiva naprej!«

»Kdo? Kaj pojdiva; kadar sam hočem, prsalo ti!«

»Saj nič ne pravim!« je fant dejal, ki je nekoliko jecljal. »Jaz pra-pravim, da je mraz!«

»He hop!« je dejal pijanec in se dvignil na noge. »No vidiš, ali nisem dejal!« — Še preden je izgovoril je že bil zopet na tleh.

»Ali nisem rekel; ne tlači me. Če ne pomagaš, vsaj pusti!« Sedel je na cesto in trdil: »Ti pojdi, jaz lahko počakam, če hočem, ali pa pojdem. In če misliš, da sem pijan; če sem pijan, sem pijan. Vražja cesta! Pusti nogo vendar.«

Fant ga je dvignil in prijel pod pazduho; noge se mu ni dotaknil.

»Tak pusti nogo, saperment! Fant, zakaj me tlačiš nazaj!«

Fant ga je spustil; pijanec se je opotekel in padel čez cesto.

»Posveti vendar, da vidim, kaj je in kako. V temi še trezen nisi varen, pa jaz, jaz sem se opil za nebeško glorio. Kaj misliš, kaj?«

Ko se je vzel, je začel šepati na desni nogi. Njegova senca je pošastno kinkala na useki in glas mu je vreščal.

Fant se je ujezil. Deveta ura je bila, megla se je gostila in naletavala je pišota. Preko grebenov je vlekla zástava.

»Pojdite; tako ne sme - mete ostati.«

»Ej, mari se zdi, fant, da me boli noga, sam vrag me je vrgel. Prižgi vendar, da pogledava.«

Ogledala sta nogo, ki jo je pokazal pijani stric. Hlač ni bilo treba odvihovati, bile so preparane od kolen do pete. Noga je bila otekla in koža je na kolenu vsa odrtá.



»Ali nisem dejal, fant, da me ne me-  
či po cesti? Vražja cesta, kakšna je!«

Bolečina je vplivala na njegovo pi-  
janost in ga treznila, toda temboli je ras-  
tel občutek bolečine. Ozrl se je na fanta  
in šla sta počasi dober streljaj. Nato se je  
pijanec razjezil in sedel na zid.

»Tako ni nič, samo še huiše je. Ko bi  
ne bil le tako neusmiljeno neroden. In pa  
žejen sem.« Naletavalo je vedno močnejše.  
Fant je čutil, da mu je premočilo že na  
hrbtu. Zajel mu je v klobuk vode v ško-  
lavnici in pijanec jo je popil v globokih  
požirkih.

»A!« si je oddahnil. »Ti si dober  
dečko! In kakor je meni ime Zvirik, ti  
si dober človek. Kaj meni pomaga, če si  
ti dober dečko, če jaz ne morem s teboj.  
Presneta noga! In pa da se ga tako na-  
vlečem!«

»Pripravite se; četrť ure vas lahko  
nesem.«

Pijani stric je ves ginjen padel fantu  
okoli vratu.

»O, ti dečko, kako si ti dober fant!«

»Saj ni da-daleč!« je fant menil ves  
v zadregi.

Oprtal je pijano breme: na hrbtu je  
postal stric Zvirik zgovoren. Po cesti  
skozi meglo je šla čudna prikazen dveh  
glav na enih nogah.

»Haha, se je smejal, »haha, kako se  
bo jima dobro zdelo, smeha besta jokala,  
fant.«

»Kdo?« je vprašal.

»Kdo? — Kdo naj se smeje? Moro in  
Polonca, posebno Moro. Kdo je še kdaj  
videl, da pijanca prineso na hrbtu domov.  
Mero me bo po rami potrepjal in rekel:  
»Daj, Polonca, vina in kruha, pogrni oče-  
tu ob peči, da bo spal. In dala bo in pogr-  
nila bo. In rekel bom: Še fantu dai, ki me  
je pobral kot usmiljeni Samaritan, pa se  
živinčeta nimaš. Kako ti je ime, fant?«

»Fi-filip sem!«

»Lipe, Lipe! Daj Lipetu, Polonca,«  
bom rekel. »In na svatbo te povabi ko se  
poročita?«

»Kdo se poročita?« je naglo vprašal  
in začutil v licih kri.

»Kdo se poroči! — Ti fant si trapast,  
rečem ti. Dva moška ne, dve babnici tudi  
ne. Moro in Polonca, bratec moi!«

»Moro in Po-Polonca!« je ponovil  
fant tiho in skrčil pesti. »Kdaj pa?«

»Kdaj? V kratkem. Moro ima oko  
zanje. Polonca je deklina kot naslikana. V  
kratkem, pravim.«

Mlasknil je z jezikom v znamenje, da  
je neznansko zadovoljen. Izkušal je za-  
žvižgati fantovsko pesem, pa je prenehal.

»Zdaj vem, zakaj ni pisala!« je za-  
ključila spodnja glava čudne prikazni. Ko  
sta zavila s ceste v klanec skozi smrekov  
gozdič, je položil pijanca na deblo, ki je  
ležalo do poti.

»Ali misli tudi Polonca na to?«

»Na kaj?« se je vzdramil pijanec iz  
svicjih prijetnih premišljevani.

»Na Mora?«

S prikritim srdom je izpregovoril in  
stopil blizu Zvirka, da je čutil vso težko  
vinsko sapo iz njegovih ust.

»I kajpak, bratec; seveda misli!« je  
trdil Zvirik. »Zakaj bi ne mislila? Moro  
ima krčmo in les gre. Moro ima lire... Mo-  
ro ima... saj veš, kaj ima še vse ta bogati  
Talijan. In kaj naj branim, če ga Polonca  
mara. Ali naj jo dam bajtarju, ki ima toli-  
ko kakor jaz. Ali pa Gravnarjevemu Lipe-  
tu, ki nima toliko, da bi si zamašil škrbo  
v zobu. Pravijo, da je priden, pa kaj po-  
maga, priden. Dve kozi ima, dve kokoši,  
dve glavi zelja. Otrok pa je že dovolj pri  
hiši. Bajta pa je kakor poveznjen koš. In  
kam naj jo Lipe spravi potem?« Fant je  
stisnil roke v žep in se obrnil.

»Z Bogom!«

Odšel je po kiancu navzdol proti vasi  
in pustil Zvirka samega na deblu.

»Hej, fant, počakaj in pomagaj mi. Ti  
si res trapasti Lipe. O, saj si ti Lipe, pre-  
sneti merkaj ti. In da te nisem prej spo-  
znal. Ej, Zvirik, ta pa je dobra; pa boš tu  
nočeval. Presneta noga! Ljudje božji,  
hej!«

Zvirik je začel vpiti; klic je slišal tudi  
Gravnarjev Lipe, ki se je plazil k Morovi  
hiši. V sobi je gorela luč, pogledal je  
vanjo. Kakor da ga je kdo udaril po glavi,  
se mu je zdelo. Oprijel se je plota pred  
hišo in buljil v okno:

Moro in Polonca sta bila sama; dekle  
je krčmarju sedelo v naročju.

(Dalje.)



# Žaba in lokvanj.

Idila iz narave. — Po Dannertu Fr. Pengov.

Zelena žaba je sedela na svojem prestolu, širokem listu belega lokvanja, ki je v velikem številu zališal bazar na vrtu nekdanjega krasnega samostana v Vetrinju (v zasedenem slovenskem Korotanu). Pri srcu ji je bilo nebeško. Večer je razprostiral svoja blaga krila preko zemlje in prijetna hladna sapica je pihljala nad ribnjakom.

»Hu-u!« Kakšna vročina je bila danes! Celi božji dan si zelena lovka ni skoro upala niti nosu dvigniti nad vodo, in to zanjo ni nobena malenkost. Zato se je silno razveselila, ko ji je zaklicala tovarišica, da je zdaj hladneje. Pokukala je iz vode, prišla na plano in se skobalala na svoj lokvanjev list, meneč:

»Zdaj sem zopet žaba, zdaj smem biti znova krkon po dolgih, vročih uah!« —

Tu je torej sedela, prav široko in lagodno in pogledovala s svojimi zvedavimi očesci kvišku proti zvezdam, ki so vstrepetavale. Morda je premišljevala, je-li ne bivajo tudi tam gori lokvanji in bitja njenega brezrepega rodu? Rekel bi skoro, da je bilo tako; čemu naj bi bila sicer s toliko vnemo obračala svoj daljnogled tja gori? —

Polagoma je postajalo na okoli vedno bolj živahno, povsodi so se prikazovale iznad vodne gladine žabje glave in povsodi so plezali tovariši in tovarišice na svoje liste. A vsepovsodi je še vladal tihi, svečani večerni mir. —

Tu ugleda žaba v neveliki razdalji prijateljico in urno ji zakliče svoj pozdrav. A da ste slišali učinek tega pozdrava! Kot da je prsknila živa iskra v skladišče kamniške praharne, tako je odjeknilo od vseh strani in kot pomladanski požar na naši Šmarni gori ob obilici suhega listja se je valil pozdrav naprei in naprej skozi vesoljno žabje ljudstvo. Vse vprek je klical in kvakalo in kričalo, to pa tako zdržema in neutrudljivo in brez najmanjše pavze, da te je moralo zaskrbeti ob misli: Nocoj si izgodejo vsa pljuča iz teles. Zdelo se je res proti vsem zdravstvenim predpisom. In če so tudi kdaj prenehale za trenotek — v naslednji sekundi je bilo kričanje toliko močnejše.

Tedaj se pripelje polagoma mesec na nebu vedno više in njegovi žarki so drsali skozi listje drevja in padali na vodo. Poredno so igračkali krog kričečih žab. Človek bi menil, da se niemu kralju

nočnega neba, ki je slišal že toliko tepega na svetu, to kvakanje ne more zdeti ravno prijetno, in zares! Obraz mesečev se je čudno kremžil. —

Sredi dirindaja v bazarju se je nahajala tudi bleda lepota, povodna deklica Nimfea, ki jo po šolah zmerjajo s prostaškim imenom »beli lokvanj«. Tej je bil žabji koncert skrajno neprijeten, neprestano zdihovala, zapirala svoje cvečote oči in si mislila:

»O kako grozno je poslušati noč za nočjo vedno isto vražjo pesem!«

Kako lepo je krog in krog, kako mlačno veje poletni dih! Tako rada bi pokramljala s svojim starim prijateljem gori na nebu, tako rada bi malo posanjarila po vročem dnevu, a te neznosne žabe mi grenijo vse življenje. Ko bi se jih pač mogla iznebiti!«

Podobno je zdihovala njena močra sestrica »Lotos« ob Nilu v Egiptu in rdeča »Viktorija« ob daljni amazonski reki v Ameriki. Vsem je bil enako neznošen glas in pogled kruto vsiljenih kričočev, oblečenih zdaj v zeleno, zdaj bolj svetlo rumeno, zdaj rdečo mantiljo, kot jih nosijo kalabriški rokomavhi.

V bližini naše Nimfije je sedel žabon na svojem listu, napenjal na vso moč svoja zvočna mehurja in njegov glas je bil prav posebno jasen in predirljiv.

»Gospod žabon, samo eno besedico!« Treba je bilo zatajevanja, predno se je odločila Nimfeja, da se spusti v razgovor z mrzlim fašistom.

Nerodno se je priplazil žabon bliže. Žabe so čutile v sebi močno nagnenje do povodne deklice; zdela se jim je kraljica njihovega bazarja, nekaj takega, kar je tržaška ali reška cvetka za jadransko iužo — saj je bila najbolj nedolžna, najbolj belo bitje, kar so jih kdaj videle v svojem življenju, polnem prevar in lokave hudobije. In poleg tega je ležala tako tiho tako lepo na temni vodi, da so mnogi žabani, kadar se niso ravno kregali, strmeli nepremično samo vanjo. Da, nekateri so celo med kričanjem pomežikavali proti njej in ji pošiljali prekipevajoče pozdrave, kakršnih je pač zmožno zaljubljeno žabje srce; nič drugače ni bilo z našim znancem.

»Povejte mi vendar, ljubi moj,« je začela gospica Nimfea, »zakaj pač vsi tako kričite?«



»Čemu da **pojemo**, ste hoteli vprašati, dražestna, kaj ne?« je odgovarjal žabon.

»O gospica Nimfea, ali res ne čutite tega sama? Ali nimate občutka, da izvira jo ti glasovi iz nedogledne globočine naših src in da prodirajo ravno tako globoko zopet v srce? Glas ljubezni je to, tiste blažene ljubezni, ki išče harmoničnega odmeva v drugih srcih in ga tudi najde. Cujte vendar, kako lepi, kako vzvišeni so ti glasovi! Sleherni izmed nas čuti, kaj da hoče in poje njegov drug; mi vsi smo edini v tem občutku. Za mene samega ni nič lepšega na svetu, kakor to, da prisluškujem v kratkih odmorih, ko si nabiram novih moči za petje, tem krasotnim glasovom, ki odmevajo po tih naravi!«

Kot zamaknjen je zrl žabon preko vodne kotline, na kateri je bilo videti v luninem siju vsepovsodi žabja grla, kako se vneta gibljejo podobne malim kovaškim mehovom.

»Toda za božjo voljo!« zaječi Nimfea. »Kako je vendar mogoče imeti tako vpitje za petje in celo za lepo? To je vendar do skrajnosti pokvarjen okus!«

Naš žabon ni verjel lastnim ušesom brez uhljev. Tista, ki ga je vlekla nase z magnetno silo, ona, ki jo je že tako častil, kateri je prepeval vse svoje ljubezenske himne, da je mogla ona tako govoriti in na tak način žaliti njegova najnežnejša čuvstva? Razljučen je zavpil:

»Da to ni petje, ne lepo, pokvarjen okus? — no, no, velecenjena, kaj pa je potem prav za prav lepo, kaj pa imenujete Vi petje? Zares rad bi zvedel to!«

»Lep je sijaj Meseca, milega vladarja noči,« je sanjavo odgovarjala Nimfea: »lep je zefir, ki spleta bajarjeve valčke v zaie kodrčke, petje, ki razgiba srce, to je res jezik ljubezni, ki nas pograbi in potegne seboj z neodoljivo silo.«

Na ves glas se zakrohota žabon: »Kaj to imenujete petje, to se Vam zdi lepo? To grdo cvilenje in kvakanje naj bo govorica ljubezni! No, potem moram tudi

jaz zastaviti vprašanje, na kateri strani da se pač nahaja izkvarjen okus!«

Na dolgo in široko je razkladal žabon svoje nazore o ljubezni in lepoti, tako da je postajalo vodni deklenci vedno tesneje pri srcu in da je zaprla svojo cvetočo glavico. Bila je itak proti svoji navadi budna tako dolgo; navadno je po konci malo od 7.h zjutraj do 16. ure popoldne. Zabon je še pristavil:

Vidim, da sem se strašno zmotil v Vas, ko sem Vas častil; najini nazori gredo narazen ko noč in dan, zato naj bo s tem konec najinemu razmerju!«

Z velikim skokom se je pognal na bližnji list in se takoj oglasil tako glasno in glušeče, da je Nimfejo zazebljo do srca.

Vesela, da se je iznebila vsilivega tovariša, je vzdihnila globoko:

»To naj bodo zvoki ljubezni, o dobri mili savček, kaj bi pač ti porekel k temu? Tvoj spev naj bi bil cvilenje in kvakanje: Sramota!« —

Tedaj priigrajo mesečevi žarki do njenih las in ji šepečejo:

»Umiri se, predraga, ne zgublaj si besedi! Kdo pač mora preko obzorja, ki mu je načrtan, kdo more, v prahu rojen, obrniti svoje obličje iz lastne moči proti nebu? Pusti njim, ki so rojeni v močvirju, njihovo močvar! Tebi gre prosti zrak pod nebom, Tebi luč in ljubezen!«

Nimfeja je zakolebala v krepak spavec in ljubke sanje so jo ponesle proč, da ni več čula surovega žabjega dirindaja okrog sebe. Mesečevi žarki so ji pripovedovali o njenih sestrah v dalini Indiji, o kraljici amazonskih voda z 2m širokimi listi in do 40cm velikimi cvetnimi glavami. Lotilo se jo je hrepenenje: da, to morajo biti dežele ljubezni, ko bi vendar mogla tja, tam morda vendarle ni tako grdih žab s tako grdimi...

Ubožica kako se motiš — Stokajoč se je zbudila, okrog nje je odmevalo: »Kvak, kvak, kvak!«

## Roža bolečin.

Na mojem vrtu cvetejo rože,  
duhti jasmin;  
in ob njem podoba tvoja  
kakor roža bolečin...

Najlepše rože solze tvoje;  
ti kitiš me.  
Oj dolga, dolga pot je moja  
in ž njo bolesti vse.

Na mojem vrtu cvetejo rože,  
duhti jasmin;  
pod njim je mrtva sreča moja,  
mrtev je spomin.

# Življenja laž in resnica.

Spisal Jens Jørgensen.

IN tedaj, dragi prijatelj, se je zgodilo, da se je uprl darvinist v meni. Narava resnice je, da nujno vodi k sreči, a laž k nesreči in pogubi. To je temeljno biološko pravilo, trdno in neomajno. Pravo svetovno naziranje je pogoj pravemu delovanju in nasprotno pregrešno delovanje je nujna posledica krivega svetovnega naziranja. Dejstvo je sedaj, da če je sploh katerikoli rod imel pogum živeti po svojem prepričanju — ga ima gotovo najmlajši, h kateremu pripadava tudi midva. Vcepili so nam individualizem, duševno in npravnostno suvereniteto jaza — in mi smo se z največjim veseljem posluževali svojih kraljevskih pravic. Obsodili smo vse predsodke, odvrkli vse težke vezi, razklenili vse verige in uvedli popolno prostost. Nismo hlapčevali nobeni avtoriteti, nismo bili mračnjaki, tudi živeli nismo slabo — toda kljub našemu osvobojenju, kljub našemu svobodnemu mišljenju se nam je vendar slabo godilo. Tuptam smo čutili, da nam je resničnost — o kateri smo mislili, da jo častimo in ljubimo nad vse — v bistvu odkrivala naše zmotе. In radi tega smo se začeli vedno bolj in bolj odtegovati neresničnemu dnevu, stari, v sponah zakonov ždeči vsakdanjosti, in z lahkim bremenom lastnih občutkov in muh smo se kakor fantastična karavana podali preko step noči, prostorne dovolj za vse potepuhe in cigane tega sveta ... Ker vse to je v resnici vse drugače, kakor učé navadno ljudje.

Ko smo postajali svobodomisleci — ko smo skušali postati svobodomisleci (dobro si namreč zapomni, da smo skušali, namreč hoteli) — tedaj smo si rekli: »Mi iščemo resnico. Mi zapuščamo krščanstvo, ker ni resnično«. In ko smo se sestali s tovariši in somišljeniki, ponovili smo si skupno: »Mi iščemo resnico« — in če smo za svoje novo prepričanje trpeli, tedaj smo se veselili, da trpimo za resnico.

A nemogoče je, da bi resnica koga onesrečila.

Naravno, da ne mislim tu zunanjih nezdod, jaz govorim o notranji nesreči. In tu trdim smelo, oprt na izrek vse biologije: Bitje, ki živi v soglasju z resnico, mora, kakor zahteva narava stvari same, biti srečno. Saj je sreča le soglasje bitja z okolico — tu torej: človeka z resničnostjo. V tem slučaju je ne-

sreča srca neomajen kriterij blodnje možganov.

Da, dragi moj, tu ugovarjaš! Ne daš se ujeti v ta prokleti silogizem. Možno je, trdiš, da s poštenjem iščemo resnico, da resnico lahko najdemo in da nas resnica lahko notranje onesreči.

A saj ni bil pač to namen, ko so okoli leta sedemdesetega razglaševali nove nauke po domovini. Saj niso imeli namena prinesiti nam samo luči — ampak tudi srečo. Spomni se J. P. Jacobsenovih navdušenih besed v »Niels Lyhne«, kako naj bi se ljubezen, ki se je dozdej brez vsake koristi dvigala v nebesa, razširjala odzdej plodnosno preko vse zemlje. Izza dni »Niels Lyhnea« je ateizem na Danskem silno napredoval — ali si tudi opazil, da se je ljubezen v ljudskih srcih poživila?

Tega gotovo ne boš trdil — saj »ljubezen do bližnjega« tudi ni več, kar oznanjajo zdaj vodilni duhovi. Saj je bilo dobro začeti s tem — da se poruši zid starega svetovnega naziranja in življenjskega pojnovanja. »Lepo krepost človekoljubja hočemo, seve, obdržati, dá, ceio poglobiti jo hočemo in oplemeniti« — so izjavljali takrat — »odstraniti hočemo le dogmatično navlako, ki je nečastna za misleče in prosvitljene ljudi. Odstraniti hočemo luščino, da se zrno tem lepše zasveti.

In odstranili so luščino.

In sedaj smatrajo ti svobodnočuteči ljudje preziranje angleških moralistov in njihovega altruizma naravnost za bonton. Sedaj gojijo vse drugačne ideale npravnosti, kakor jih mora nuditi etika vrlega Milla in poštenega Benthama. Čudovito naglo so zavrgli idejo o »čim večji sreči čim večjega števila ljudi« — in zdaj srečuješ vsepovsod rafinirane egoiste, napihnjene dekadente, brezobzirne boheme in npravnost prezirajoče nadljudi. Najvišja oblast in edina norma življenjskega delovanja je postal jaz, samovladni, autonomni jaz.

In tako se je zgodilo, da se je tista resnica, v katere imenu so izpodbijali krščanstvo in ga trgali iz mnogih duš, pokazala po preteku dvajsetih let kot pravo nasprotje onega, kar je bila prvotno. Toda, ali je sploh kaj zmisla v tem, da spoznamo resnico, če pa spreminja vsakih dvajset let barvo kakor kameleon? Ali hočejo oznanjevalci nove »resnice« to resno trditi?

Mogoče, da sva bila jaz in ti — in precejšnje število drugih — takrat res prepričana, da je bila resnica, kar smo iskali. Na vsak način: vsa preteklost dokazuje, da je nismo našli — saj smo v kratki dobi nekaj let spremenili vsaj pet — do šestkrat svoje prepričanje. Ozriva se le na leposlovno polje! Najprej smo bili strogi realisti — potem se je porodil obsežnejši naturalizem — na to je zavladala novoromantika in oznanjevanje vselega življenja — potem smo postali dekadenti, artisti — in končali smo pri še nezačrtani struji, ki smo jo imenovali simbolizem . . .

Koliko je bilo resnice v vsem tem? Tukaj mi boš prestrigel besedo in izjavil, da se za resnico popolnoma nič ne brigaš. Morda daješ celo — kakor Lessing — prednost večnemu iskanju resnice . . .

Toda mi nismo s tega stališča pričeli uvajati svobodomiselstvo. Ni bilo t o, s čimer smo utemeljevali odpad od krščanstva! V imenu resnice smo se uprli — a zdaj izjavljamo, da nas resnica čisto nič ne briga!

V imenu božjem — potem naj bi rajši ostali pri stari veri, in si prihranili vse te mnogoštevilne razvoje! (Dalje.)



*Ob košnji.*

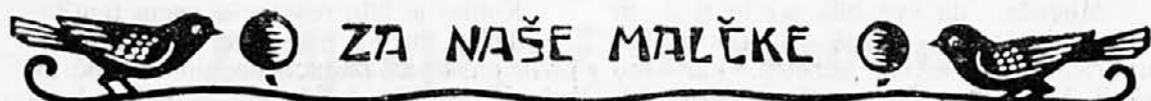
## Večer v stepi.

Ravnodušje v moji duši,  
otopelost me izžema  
in po vsi brezkraini ruši  
ni podviga, ni objema.

Dalja širna razmahnila  
se pred mano v nedoglednost,  
vso nagoto razgrnila,  
vso razkošno svojo bednost.

Enolično, dolgočasno  
dalja se nasmiha meni,  
le tam na zapadu jasno  
upanja gore plameni.





### Pri črevljarju.



»Dobro jutro, oče Šimen,  
kaj, kako se Vam godi?«  
»Hvala, dobro, deček mali,  
le po starem; kaj pa ti?«  
»Oče so me k Vam poslali«,  
»Zopet čevlju kaj ni prav?«  
»Res, bolan je zopet malo«,  
»Dobro, pobič gologlav.  
Le počakaj, brž popravim.  
A kako ti je ime?«  
»Saj ne vem več, tam vprašajte,  
kamor steza polž rogé«,  
»Vedel boš, kako se pišeš«,  
»Z desno roko črke tri«,  
»Koliko si star, jeziček?«  
»Nekaj manje let kot Vi«,  
»Zdaj je čevelj že popravljen«,  
»Koliko pa sem dolžan?«  
»Kolikor jezička zmeriš  
zdaj od jutra do poldan«,  
»Dobro, dobro, očka Šimen,  
ko napravi se temá,  
slepec-polž ga Vam pripelje  
v košu leskovem brez dná«.

France Bevk.

### Dobro priden biti.

Dobro, dobro priden biti,  
Sonja se uči moliti.  
Prvi križec sredi čela,  
da je mama bo vesela,  
drugega lepo na usta,  
da jo škratec ne pohrusta,  
da jo angelci pojó,

tretjega na prsa verna,  
da ljubav je neizmerna,  
da ji svetijo zvezdice,  
ko položi k snu ročice,  
da je mesec svetel, zlat,  
ko poda se s punčko spat!

France Bevk.



### Na vozu.

Mama pravi: »Pojdi k meni!«  
Ata dé: »Na tla ga deni!«  
A Vasiljko po vozičku  
steza roke, po konjičku,  
tja, kjer štiri so kolesa,  
da lepo ga ziblje, stresa,  
žvižga bič, veselo poka,  
hej, konjiček, tika-toka!

Mimo mlinčka ga popelje,  
godrnjavec moko melje,  
brž na voz jo naložimo,  
mami jo domov peljimo,  
bo Vasiljku se smejala,  
atu na uhó dejala:  
»Priden sinko, moje zláto,  
obdarujmo ga bogato!«

France Bevk.

# Iz naše književnosti.

Fr. S. Finžgar: Razvalina življenja.

Finžgar je spisal novo dramo, ljudska drama jo imenuje. Če bi moral povedati sodbo v nji z ozirom na »Verigo«, ne vem, kateri bi dal prednost. Eno dobro stran imata obe, prekoračili sta mejo navadne ljudske igre navzgor in sta vsled lahke vprizerlivosti še vedno taki, da vršita svojo idejno in umetniško mislijo po naših odrih med ljudstvom.

»Razvalina življenja« riše tragiko družine, katera ni postala toliko iz ljubezni kot iz kupčije. — Žganjarija Urha hči Lenčka se ljubi s kmetom Ferjanom, ki mu diši bolj lovsko puška kot deio, zato ni čuda, da posestvo propada. Žganjar Urh noče slišati o Ferjanu nič in je določil hčeri za ženina kmeta Martina, pridnega in podjetnega, katerega preteklost pa ni čista: imel je otroka z Urhovo rejenko Tono, katero odplačajo z denarjem in obljubami: Ves Lenčkin odpor nič ne pomaga, peljejo jo pred oltar in postane Martinova žena. V zakonu se pokaže strašna posledica: Lenčka ni ubila srca, ki ji bije za Ferjana, kateri jo še vedno zalezuje, ona se smeje samo v njegovi

bližini, sicer pa prične piti žganje. Martina mori ljubosumje. Da bi se Ferjana iznebila, vržeta Martin in Urh Ferjanovo posestvo na boben. Lenčkina prošnja tega ni mogla prepričati. V tem se tudi Martin spremeni, dela nezmislne kupčije, pričinja piti, približuje se Toni, v mislih je že prešuštnik. To Lenčka opazi in dasi travi, da je edino njeno bogastvo telesa zvestoba, ki jo je še ohranila, vendar nehoté in nenaravnost privoli, da pride Ferjan, misleč, da Martina ni doma, potrkati na njeno okno. Martin je doma. V srašnem ljubosumju zadavi ženo.

Lakomnost po denarju in polaganje prevelike važnosti na bogastvo, ki ni glavni predpogoj sreče, zanikavanje čustev ljubezni in hoteno zametanje dolžnosti ki jo imajo do Tona, je zrušilo življenje teh ljudi v razvalino, katere središče je Lenčka, in raztrgalo duše.

Priobčujemo razgovor med Lenčko in Tono v četrtem prizoru drugega dejanja. Potovka Mica je bila ravno prinesla žganja.

## Razvalina življenja, 2. dejanje, 4. prizor

**Lenčka** (postavi na mizo steklenko in čašico). Pokusi, Tona.

**Tona.** Prav nič mi ni do niega. Ne bom.

**Lenčka.** Jaz ga pa bom. (Zvrne kozarček.) Zares je izvrstno. Še enega. (Spet nalije.)

**Tona** (začudeno.) Lenčka, ti piješ?

**Lenčka.** A kaj, bolna sem. (Se zasmije.)

**Tona.** Poglej, kako si nespametna. Zakaj pošiljaš to žensko po pijačo. Raztrabila te bo v tri fare. K nam bi poslala, če ti je kaj.

**Lenčka.** K očetu, da me s krepelcem zapodi. (Si spet nalije.) Še enega, da bodo trije.

**Tona.** Tak nehaj, no. (Seže po kozarčku.) Pomisli vendar na očeta in na Martina. Od žalosti bi se razjokala.

**Lenčka** (ji umakne kozarček in steklenico ter gre z njo po sobi. Izpije kozarček in ga dene na predalnik, steklenko zamaši in jo nese skrit v posteljo pod blazino. Med tem govori.) Razjokala?

— Hahaha — Naj bi se le, jaz tudi jokam včasih nočindan. Oče naj bi bil žganjarno zaprl ali jo pa zažgal, bi bilo boli pametno, kot vsa njegova modrost in vsi nauki. In meni bi ne bilo potem treba takihle bogatih zakonov. Sicer pa, če je že vso okolico zastrupil z žganjem, naj bo zastrupljena še hči. Saj je vseeno. (Zagrinja posteljo in sede.) Danes sem bila vsa razgadena. Ne zameri, Tona.

**Tona.** Lenčka, Lenčka, jaz te kar gledam.

**Lenčka.** Zakaj?

**Tona.** Ko si taka. Za božjo voljo, kaj se je zgodilo?

**Lenčka.** Ti še ne veš ne, kaj je takle zakon.

**Tona.** Zakon je zakon. Vsakemu velja: Kar si kdo naprti, naj nosi do smrti. Vse gladko pa ni nikjer in nikomur. Križi so povsod.

**Lenčka.** Kaj križi, teh se nič ne bojim. Toda ti me nalašč nočeš razumeti. Zato sem te tako zaželela, da se razgovorim. Sicer me zaduši.

**Tona.** Torej povej!

**Lenčka.** Mene duši, ko sem spoznala, da nisem za Martina, on pa za me ni.

**Tona.** Ne govori tega. Saj si prej vedela, kam greš.

**Lenčka.** Veruj mi, da nisem.

**Tona.** Ne trdi tega. Vsaki ženski pove srce, kam spada. Samo, da nekatera sama prevpije srce, nekateri ga pa prekričijo drugi. In tako jih na prste sešteješ zakone, ki jih je sklenil Bog. Večino zakonov pa naredi denar in grunti in imenitnost. Tedaj pa je hudič pri hiši. Ampak, ko si se napregla, vleci za iarein, saj je vseeno, vsi vlečemo, dokler ne omahnemo.

**Lenčka.** Tona, jaz ne bom mogla. Jaz že omagujem.

**Tona.** Potrpi. Sedaj je prepozno. Preje bi se bila postavila po robu.

**Lenčka.** Ali ne poznaš očeta? In vse tete in vsa žlahita mi je prigovarjala, da sem bila čisto slepa. Toda sedaj sem izpregledala. Moj Bog, tako me zgrabi včasih, da se sama sebe bojim.

**Tona.** To bo minulo. Vsega imaš na ostajanje in moža, kakor ga ni boljšega.

**Lenčka.** In vse to je zame sama nesreča.

**Tona.** Kakšna nesreča? Ne pregreši se. Ali te nima Martin rad?

**Lenčka.** Rad — rad — menda me ima, ali kaj imam jaz od tega.

**Tona.** Samo ti ga nimaš rada, le kar reci. Ferjan ti tiči v srcu. Sai vem.

**Lenčka.** Ali ni v tvojem Martin?

**Tona (ostro.)** Jaz nisem nič rekla.

**Lenčka.** Zato naj bi bil pa tebe vzela, ne mene.

**Tona (se silno zresni.)** Lenčka, jaz sem mu v obraz povedala, da ga ne vzamem, da si (se prime za prsi in vzdihne.) Eh — nič! Svet je hinavec, svet je lažnik — svet je norec. Zahvali Boga, da Martin ne zapravlja, da ne popiva in da te ne pretepa, kot jih drugi.

**Lenčka.** Verjemi, da bi me manj bolelo, če bi me tepel, kot me boli, če me boža. To je grozno, Tona.

**Tona.** Lenčka — (pokaže na posteljo.) Zelenka te meša.

**Lenčka.** Tolaži, ne pa meša. Da bi še tega ne imela, zblaznim, odkar mi je padla mrena z oči. Tona, saj ti ne razumeš, kako me boli, kako me stiska in mori, da bi vse raztrgala. Ah Tona — jaz se bojim zase — (plane ji krog vratu) bojim — (in glasno zaihti.) (Pred vratmi pogovor očeta in Martina.)

**Tona.** Lenčka! Oče gredo. (Jo rahlo odkloni.) Premagaj se.

**Lenčka (si naglo otare oči in se loti perila.)** Ah, saj je vseeno.

## ŽENSKI SVET.



### Vzgojni momenti.

Napisala G. B.

»Veliko boš trpela s svojimi otroci in možu boš podložna,« tako je bilo obljubljeno Evi, ko je bila z Adamom izgnana iz raja. Bog je bil dosteden, težko nalogo je dal očetu, a še težjo materi. Od nas samih je odvisno, da si napravimo to breme še težje, ali si ga omilimo — ga sprejmemo z nevoljo, ali z občutkom dolžnosti kot življenjsko nalogo. Da, ko bi bilo drugo resnično, ko bi vsaka mati, vsak oče videl v otroku sladko breme in ne nepotrebno zlo, koliko več veselja bi bilo na tem svetu! —

Mati — kako lepa je ta beseda že sama na sebi, a še slajše doni — skrbna, dobra mati.

Se li zavedaš, mati, kakšna naloga ti je dana, ko zaslučiš, da si mati? Ti si, ki dalmeš otroku lastnosti, dobre ali slabe, ki so del njegovega življenja. S svojo krvjo ga napajaš, ki je vir njegove moči. Ali ima vsaka mati toliko moči v sebi in toliko kreposti, da daruje del tega tudi svojemu bitiu, ki je njen potomec, potomec človeštva?

Kako malo se vprašamo dandanes, če smo za mater dovolj zrele! Da je le dosežen cilj ženske

— vse drugo prinese čas! S takimi mislimi se tolaži največkrat vsako dekle. Je li to opravičljivo ali ne, ne bom tu razpravljala, a kot zrela žena se drzno trditi le toliko, da ravno ta mladostna malodušnost največkrat zakrivi, da so naši otroci podvrženi slabi vzgoji.

Vsak stan ima svoje težkoče, vsakemu stanu je potrebno predpriprave, le dekleta se v brezskrbni mladosti premalo pripravljajo za njihov edini cilj, težak a plemenit — za materinstvo. Ponavljam, da je od matere, ki je v vednem stiku s svojimi otroci, odvisno, kakšno je človeštvo, ker vsaka družina tvori človeštvo v minijaturi. Kakršna družina, takšna okolica, taka je družba. Zato, dekle, ne čakaj, da postaneš mati in začneš šele tedaj premišljevat — kaj sedaj? Vzgaljal sama sebe že takrat, ko živiš brezskrbno življenje, vzgaljal svojo notranjost, ker to je že prvi korak v izpolnjevanju tvoje poznejše naloge. Tvoja notranjost bodi temeljni kamen, na katerem postavljaš kot mati v svojih otrocih temelj, ki pričra o vsem onem, kar si si priborila s samovzgojo. Od tebe, mati, je odvisno, ali ustvarjaš v svojem otroku človeka, ali pa vzgajaš bitje, brez samostojnosti, ki živi brezpomembno življenje, ki ne donaja koristi ne sebi, ne drugim:



Ko že nosiš plod pod svojim srcem, se zave-  
daj, da ne bo to otrok, ki bo živel le sebi in tebi,  
ampak bo živel tudi svojemu bližnjemu — sočto-  
veku. Misli in skrbi pravočasno, da s svojim otro-  
kom vzgajaš tudi okolico, da oplemenjuješ det  
vsega človeštva.

Prvi tvoj vpliv na otroka, prvo tvoje delo-  
vanje v vzgoji se prične toraj že v plodu. Ni vse-  
eno, kaj takrat misliš, čutiš, s čim se ukvarjaš.  
Tisti oče, tista mati, ki tega ne upoštevata, nista  
vredna, da se ju imenuje vzgojitelj-vzgojiteljica.  
V tem času je otrok kvas, katerega zmesiš pozne-  
je v testo, dobro ali slabo.

Koliko starišev je, ki priznajo pozneje, ko  
otrok doraste in krene na slabo pot, da so to  
pravzaprav sami zakrivali, da sami sebe obtožijo,  
ako so se razvile v otroškem srcu nelepe čed-  
nosti, zlasti jeza, sovraštvo in nevoščljivost?  
Koliko je mater, ki zatirajo v sebi vse te škodljive  
lastnosti iz ljubezni do svojih otrok, do člo-  
veštva? — Tu tiči en del samovzgoje. Ko bi bila  
notranjost vsakega človeka zapisana na čelu, go-  
tovo bi se marsikdo sramoval svoje notranjosti,  
čistil bi se in pilil. Gotovo bi porabil vsaj nekaj  
minut na dan, da bi se poglobil v samega sebe, da  
neusmiljeno izčisti iz sebe, kar je v njem gnjitega  
in škodljivega. Ko bi videli na dno duše, da! Oj,  
te kamrice! — kakor jih imenuje Cankar.

(Dalje.)

## Moda.

Ta in oni se bo vprašal, kako pride moda v  
resen list. In vendar je težko otvoriti kotiček za  
ženske, da ne bi govorili tudi o modi. Ne mislimo



Tržaška narodna noša.

pod besedo moda samo tiste izrastke in zablude,  
ki jih moramo grajati, prekratka krilca, globoko  
izrezane jopice in drugo, ampak si mislimo tudi  
lahko nepretiranosti v obleki, ki so pa lahko vse-  
eno okusne in služijo ženskemu spolu še vse bolj  
kot spačenosti, preračunjene le na hip, ki pa na-  
zadnje začno odbivati. Zato se taka moda tako  
naglo menja. Podobna je laži, ki učinkuje le, če  
kler ni razkrinkana.

Poznamo pa nošo, ki je od vekomaj lepa in je  
ni predpisal niti Pariz niti Rim, ampak okus na-  
ših preprostih deklet že pred sto leti. To je na-  
rodna noša. Ne da bi jo hvalili samo radi nasprot-  
ja do moderne mode in radi hvalisanja naše sta-  
rožitnosti. Ženska je bila od vekomaj ista in ze  
nien nagon ji je narekoval, kako naj se opravi, da  
bo mikavna, le da je bilo tedaj malo več naravne  
sramežljivosti kot jo je dandanes. Če pogledamo  
danes narodno nošo, ali jo vidimo oblečeno, za-  
nazimo, kako vdahne obrazu izraz v življenja in mo-  
či, ne tiste blede bledikavasti, ki nam jo začrta  
novejša moda. In če je za slovensko dekle katera  
moda lepa, tedaj je narodna noša prva, ki jo mo-  
ramo priporočati, radi lepote in zdravja, radi naše  
zgodovine in narodne zavesti.

Ni lepo, da smo tako pozabili nanjo in noben  
zakon je ne prepoveduje. Redko je vidimo na ve-  
selicah in na cerkvenih slavnostih, še vse bolj  
redko drugače. In vendar bi našim dekletom ne  
bilo težko vresničiti to, brez vsega boja. Toliko  
lepih noš imamo iz vseh naših pokrajin, da bi ne  
bilo težko vresničiti željo, da se povrnemo v tisto  
dobo, ko so naša dekleta sledila narodnemu  
navdušenju s cvetjem in lepo narodno obleko ter  
s pesmijo. Obujajte narodne noše. V bodoče bo-  
mo še pričevali slike in popise, ki bodo, upam,  
dobrodošle.

## Kuhinja.

**Krompir se ne pokvari.** Krompir, ki je kuhan  
in mora čakati, dobi slab okus. Odljij vodo, da je  
ostane le malo na dnu, pokrij lonec s prtičem in  
natrosi na prtič malo soli, lonec deni s hudega  
ognja.

**Prav mehka pečenka za stare ljudi.** Meso  
potolci ali seseklaj, vlij v kozlco žlico vode in  
pristavi. Semintja prilij zopet žlico vode, in ko je  
meso že mehko, odljij vodo, posoli meso, polij ga  
z razbeljeno mastjo in pusti, da malo zarumeni.  
— Bolj okusno je, če ga zalivaš z mesno juho,  
kar velja sploh za vsako meso.

## Drobtine.

**Polit prt.** Gospodinja je vselej žalostna, kadar  
se polije beli, morda novi mizni prt z rdečim vl-  
nom. Res je proti tem grdih madežem več sred-  
stev: sol, kisló mleko, citronova kiselina, klor itd.  
madež se res odstrani ali poškoduje se zraven tu-  
di tkanina, tako da je škoda še večja. Najboljši je  
ta način: položi platno z madežem, kolikor naj-  
prej moreš, v kipečo vodo in pusti nekoliko minut  
prekipeti, pa bo madež izginil.



## Književnost in umetnost.

**Knjigo o Danteju** bo izdal v Ljubljani g. Alojzij Res. Založil jo bo Bamberg. V knjigi bodo sodelovali naši najboljši pisatelji in poznavalci Danteja, med drugimi tudi par znamenitih italijanskih avtorjev.

**Archa št. 3—5** smo prejeli. To je kat. list za književnost in umetnost, ki izhaja v Olomucu. Ima tudi to pot precej natančno poročilo o stanju slov. književnosti v zadnjih mesecih.

**Odkritje spomenika Verovškemu in Borštniku** v nedeljo, dne 3. julija. Spomenika sta doprsna kipa, ki so ju postavili v vozi opernega gledališča. Spomenika sta umetniško delo ak. slikarja in kiparja g. Franca Kralja.

**Smrt ukrajinskega pisatelja.** V Poltavi v Ukrajini je nedavno umrl znani ukrajinski pisatelj Panas Myrnyj. V svojih romanih je največ opisoval socialne razmere svojega naroda. Njegova dela so bila v caristični Rusiji prepovedana in so izšla v Švici.

## Glasba.

**Ivan Kokošar: ZDRAVA MARIJA!** Marijine pesmi za 3 gorenje glasove. V Gorici 1921. Izdalo in založilo Kat. tisk. društvo v Gorici. Natiskal litogr. zavod »Passero« v Vidmu (Udine). — 33 pesmi je zbranih, zastopanih je vsega skupaj 19 slovenskih skladateljev.

Pesmi so vse take, da jih zmore vsakateri ženski zbor, če količjak poje. Prirejene so prav dobro. Kokošar se je zelo skrbno držal izvrtnika in ohranil vse, kar trije glasovi splošno morejo iz 4-glasnega stavka ohraniti. Semtertje bi pr-rejevatelju želeli celo malo več svobode. Pesmi bodo marsikateremu zboru dobro došle, želimo, da si jih nabavijo povsod, kjer imajo na koru samo ženske glasove, ali kjer možaki prihajajo pet le k nekaterim opravilom božje službe, drugo pa ženskam prepuščajo; petje bo postalo polno, dočim sedaj sopran in alt pogosto vso božjo službo tolčeta prazne kvinte in puste kvarte, ker rabita pač pesmi, ki so 4-glasno opremljene. Zoper prazne kvinte in kvarte sicer nimam nič, če so spretno uvedene, toda te, ki jih tvorita iz čveterglasja iztrgana sopran in alt, v to vrsto gotovo ne spadajo. Zato zborom z ženskimi oz. deškimi glasovi pričujočo zbirko toplo priporočamo, posebno še Marijinim družbam.

Tisk je jasen, tiskovnih pogrškov prav malo, motili bi vtegnili obe drobni noti v pesmi št. 31, ki naj nič ne veljata.

Dr. Kimovec.

**Novi zbirka cerkvenih pesmi** je izšla v Clevelandu v Ameriki. Sestavil jo je Matej Holmar, pevodnja v Clevelandu. Pesmarica se imenuje

»Slava Bogu«, stane poldrugi dolar in združuje v sebi »Cecilijo«, »Slava Brezmadežni« in »Ljudsko pesmarico«.

## Vesti.

**Janezu Trdini** so odkrili v Gorjancih pred kratkim spominsko ploščo. Ta pisatelj je ovekovečil Gorjance s svojimi bajkami in povestmi.



Janez Trdina ima, kot je znano, kot slovenski pisatelj mnogo zaslug za lepoto slovenskega jezika; Ivan Cankar ga je brezmejno čislal. Tudi mi se ga moramo še spomniti.

## Dogodbice.

**Janez Ev. Krek v parlamentu.** Dvanajst let je preteklo, odkar je pokojni naš Krek s silnim naporom branil na Dunaju bosenske, hrvatske in srbske kmete pred mažarskimi židi. Finančni minister Bilinski je bil dovolil mažarskim židom, da ustanovijo banko za odkup bosenskih kmetov-kolonov; židje bi seveda kmetiče odirali na žive in mrtve. Krek je imel slovit govor proti finančnemu ministru. Kakor slaba vest je hodil za njim in mu očital da prodaja dva milijona Bosancev židom. Dne 24. junija 1909 je zopet napadel Bilinskega pred vso zbornico. Ta mu je razsrjen očital, da ga tako strastno napada kljub svoji sveti obleki. Krek se je dvignil in zklical: »Ako Bog da, bo pod mojim skromnim duhovskim oblačilom tolklo srce, ki veže z zvestobo do Cerkve tudi zvesto ljubezen do revežev, zatiranih, — pa tudi sovraštvu vsem izkoriščevalcem, oderuhom in hinavcem.« Viharno ploskanje jugoslovenskih, čeških in rusinskih zastopnikov je pozdravilo te besede.





## Vsebina trinajste številke:

### LEPOSLOVNI ČLANKI:

**Vampir**, spisal dr. Fr. Detela.  
**Matkove Tine prečudno romanje**,  
 spisal Ivo Pregelj.  
**V Smrlinju**. Spisal Narte Velikonja.

### POUČNI SPISI:

**Žaba in lokvani**. Po Dannertu Fr. Pengov.  
**Življenja, laž in resnica**. Jens Jørgensen.

### PESMI:

Jaz iščem ves večni čas. (Henrik Hebat.)  
 Sebi v album. (Janko Samec.)  
 Roža bolečin. (Henrik Hebat.)  
 Večer v stepi. (Ivan Matelič.)

### Za naše malčke:

Pri čevljarju, Dobro priden biti. Na vozu (France Bevk.)

**Iz naše književnosti**: Razvalina življenja.

**Ženski svet**: Vzgojni momenti (G. B.)  
 Moda, Kulinja, Drobtinice.

### To in ono:

**Književnost in umetnost**: Knjiga o Danteju, Archa, Odkritje spomenika, Smrt ukr. pisatelja.

**Glasba**: Ivan Kokošar: Zdrava Marija (Dr. Kimovec.) Nova zbirka cerkvenih pesmi.

**Vesti**. Janez Trdina.

**Dogodbice**: Janez Ev. Krek v parlamentu.

**MLADIKA** izhaja dne 15. in 30. vsakega meseca. Izdaja jo **Katoliško Tiskovno Društvo v Gorici**. — **Tiska Narodna Tiskarna v Gorici**. — **Stane na leto 16 L, pol leta 8 L, četrletno 4 L. Denar se pošlje naprej.** — **Posamezne številke po 1 L. Za inozemstvo, tudi za Jugoslavijo, stane 20 L. létno. Uredništvo in uprava je v ulici Carducci 4. Urejuje: FRANCE BEVK.**

## Nove knjige.

**Vasilij Mirk: Klavirske skladbe.** Izšla je v zadnjih dneh v Trstu 42 strani obsegajoča zbirka klavirskih skladb našega znanega trž. skladatelja prof. Vasilija Mirka. O tem obširnem delu prinesemo v eni izmed prihodnjih številok oceno iz strokovnega peresa. Za danes podajemo le vsebino te najnovejše glasbene publikacije: Glasbeni utrinki, I—VIII.; Réveries; Capriccio; Elégie; Bagatelle; Romance; Jugoslovenske rapsodije št. 1. in 2. — Dobiva se pri knjigarni Štoka v Trstu, knjigarni KTD v Gorici, knjigarni I. Novak v Pazinu, knjigarni Sax v Idriji in pri skladatelju samem. — Cena L 15. Po pošti 1 L več. — Priporočamo toplo.

**Osnovni nauki astronomije (Kozmografija.)** Spisal profesor Jožef Reisner. Knjiga velja K 22. — in je ponatis iz velike Reinerjeve fizike za višje razrede srednjih šol. Knjgo priporočamo ukaželnim Slovencem.

**Cenik knjig** zaloge Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani je pravkar izšel. Ta cenik našteva vse knjige tega založništva, k se ta čas še dobe. Cenik navaja današnje književne cene.

**Pavel Kunaver: Na planine.** S 16 slikami. V Ljubljani, 1921. Natisnila in založila »Učiteljska tiskarna«. Str. 139. Cena vezani knjigi K 50.— Naša planinska literatura je še zelo skromna. Temu pomanjkanju primerne strokovne literature je

sedaj odpomogel znani naš turist Pavel Kunaver, ki je napisal zgoraj navedeno delce. Knjigo bo vzela z veseljem v roko vsak hribolazec, izborna bo pa služila zlasti planincem-turistom, ker jim bo vzbudila veselje in ljubezen do naših prelepih planin ter jim dala vse najpotrebnejše podatke, napotke, pojasnila in svarila. Razdeljena je knjiga v 16 poglavij, ki govore o pomenu planinstva.

**Pédagoški letopis**, 18. zvezek, uredil dr. Ljudevit Pivko ima sledečo vsebino: Jan Amos Komensky: dr. K. Ozvald. — Henrik Schreiner: J. Schmorancer. — H. Schreiner kot prirodopisec in prirodoslovec. A. Vales. — Nekoliko osebnih spominov na ravnatelja Schreinerja. Ljudo Černef. — Bežek — slovenski psiholog. Dr. France Weber. — Ivan Macher: Dr. R. Molé. — Ivan Krulic: Jakob Dimnik. — Učni načrt za šolsko telovadbo nižje stopnje: Dr. Ljudevit Pivko. — Občni zbor S. Š. M.: Dr. Maks Kovačič.

## Listi.

**Zbornik.** Glasilo zbora svečenikov sv. Pavla. Štev. 4—5. Leto II. Urejuje Ivan Rejec. — Vsebina: Sv. Ciril in Metod. — L. Cigoj: Italijanski katoličani za svobodo šole. — J. Krall: Meje med socialnimi strujami. — J. Rejec: Razgled po primerjalnih strujami. — L. Cigoj: Beseda o Marijinih družbah. — A. Furlan: Euharistična delavnost duhovnika-adoratorja. — A.

Kljuder: Dolžnosti duhovnika-adoratorja presv. zakramenta. — Vestnik »Zbora.«

**Jadranka**, št. 7. Vspored: Čuj, veter piše razdivjan (A. Aškerc.) Za samostanskim obzidjem. (M. Gregoričeva.) O spočetju naše književnosti. (M. Stepančičeva.) Pridi! (F. Žgur.) Ne bogastvo ampak delo! (Kraševka.) V obrambo časti. (Prevod. M. Štv.) K obletnici 13. julija. (Rodoljubka.) Car Petrova kočja v Zaandamu. (Grasijanova.) Drobtine.

»**Novi rod**« ima v 6. številki sledečo vsebino: I. Gruden: Cimbolo-din, cimbolo-dan. (Pesem.) — I. Fr. Bevk: Zatočila se je žoga. (Pesem.) — K. Sirok: Kresnica. (Pesem.) — Fr. Bevk: Ringa, ringa, raja. (Pesem.) — Fr. Milčinski: Zgodbe kraljeviča Marka. — Slika. — Pustuškin: Kratka in doiga nit. — Ks. Meško: Zakaj je dren ves krivenčast. — VI. Levstik: Pes in detel. — Slika. — Cv. Golar: Čarovnica in junak. — L. N. Tolstoj. — A. Gradnik: Tri pravljice. — R. Peterlin — Petruška: O čmrlju — pijančku. (Pesem.) — Pouk in zabava. — Kotichek malih.

»**Naša nada**« ima 3. številki sledečo vsebino: Jos. A. Kraljič: Moč pjesme (Pesma.) — J. Cvrtilla: Mjesec (Pesma.) — Velko Sokolič: Naš junak na dalekom sjeveru. — Slika. — Vice Orljak: Riječi tujinke u našem domačem govoru. — Vice Orljak: Pročistimo svoj jezik. — Josip Milaković: Škola i djaci (Pesma.) — V. Orljak: Marko kraljevič i vila. — Slika. — Mali Jože: Zrnca (Pesma.) — D. L.: Pametni slon. — B. Goretinski: Čvrsta volja. — B. Goretinski: Ljubav do domovine. — B. Goretinski: Posledice laži. — Mali Jože: Koga ljubi naša Neda. (Pesma.) — Pouka i zabava.

**Pravni Vestnik**. List za pravoslovje in pravosodje. Vsebinska 6. številka: Dr. Metod Dolenc: Kazenskoopravna odgovornost dvetnikov glede zastopanja strank na sodniji. — Dr. B. R.: Pojem prava. — Dr. H. Tuma: Prispevki k slovenski sodni terminologiji. — Kedar se morejo plačati tirjatve izročene v kronah v ital. lirah v razmerju 60%. — Male vesti.

**Ljubljanski zvon**, št. 7 ima tole vsebino: Miran Jarc: Tihe pesmi. — Ivo Šorli: Zgodbe o nekaterih čednostih in nečednostih. — Stano Kosovel: Idilica. — Dr. Iv. Prijatelj: Duševni profili naših preporoditeljev. — G. G.: Se ena Murnova. — C. Golar: Cerkovnik in sveta Barbara. — Mirko Pretnar: V hiši. — Prof. dr. R. Nahtigal: Matija Murko. — Janko Glaser: Misel pred spanjem. — Milan Pugelj: Uboga deklica. — Stano Kosovel: Pismo življenja. — Ivan Albreht: Tri Koroške II. — Stano Kosovel: Na razpotju. — A. P. Fata morgana. — Marija Kmetova: Arabeska. — Književna poročila. — Kronika. — Nove knjige. —

»**Jugoslavenska Njiva**« br. 24. ima sledečo vsebino: Nikola Premovič: Evolucija nacionalne misli u srpskom ratnika. — Juraj Demetrovič: Oko lokalne uprave. — Srečko Albini: Kazališno pitanje. — Jugoslavenski pregled: Umjetnost; Politika; Socijalni život; Privreda. — Listak.

»**Nova Evropa**« broj 10. ima sledečo vsebino: Jugoslovenstvo i država (L.) — O izjednačavanju zakona (H. Verk.) — Naši pravni fakulteti (M. Kostrenčić.) — Pomorsko-trgovačko zakonodavstvo Jugoslavije (J. Mogan.) — O vojnim sudovima (Dr. Kiršner.) — Povremena obustava porotnih sudova u Dalmaciji (H. Verk.) — Politični pregled. Situacija u Hrvatskoj (Č.) — Ekonomski pregled: Gratis-deonice (I. Belin.) — Književni pregled: Jedna srpska narodna pesma (F. Foerster.) — Beleška: Jedno važno lekarsko otkriće (Dr. L. Popović.)

**Slovenski pravnik**. Prvi letošnji zbornik je izšiel te dni z razpravami: »Novo meddržavno pravo«. (Univ. prof. dr. Žolger.) — »Ali naj se dá na prosto, da se sme uničiti življenje, ki je postalo življenja vredno?« (Univ. prof. dr. jur. Dolenc in univ. prof. dr. med. et phil. dr. Šerko.) — »Pravnikove« diskusije v ustavnem načrtu. — Jezikovno pravo v ustavi. (Dr. Wilfan.) — »Prispevki k pravni terminologiji«. dr. Fr. Goršič. — List pri naša več slučajev iz pravnikove prakse, civilne in kazenske, z odločbami Stola sedmorice, odd. B v Zagrebu. Važne so osobito odločbe iz železniškega obratnega pravilnika, ki se interpretuje glede na mnoge odškodninske zahteve napram južni železnici.

**Njiva**, št. 11.: Metod Dolenc: Temeljna načela za naš edinstveni kazenski zakonik. — Alojzij Zalokar, Načrti sanitetnih zakonov. — Miroslav Ambrožič: Narodna telesna vzgoja. — Andrej Druškovič: Država in izseljevanje. — Listek: (Dva Granikova soneta.) Pregled.

## Na razgledu.

**Rimska zbornica**. Stare slovenske kronovine. **Zmaga angleškega delavstva**. **Ukraina**. **Mladost**.

Velika napetost je vladala v ruski zbornici, ko je stopil prvi Jugosloven na tribuno in začel govoriti. V velikem govoru je razvil poslanec Wilfan obtožbo jugoslovenskega Primorja, težko obtožbo radi krivic, radi prelite krvi. Ker je govoril z brezobzirno odkritostjo in z vsem ognjem, je nastal v zbornici vihar; sam g. Giolitti je smatral za potrebno protestirati — proti resnici! Dunajska socialistična »Arbeiterzeitung« je pisala, da je poslanec Wilfan prav pošteno stopil fašistom na kurja očesa; zato so pa vpili. Medtem ko je poslanec Wilfan podal splošne, zgodovinsko važne izjave, je pa dni pozneje posl. Šček v mirnem in modrem govoru predložil zbornici točna dejstva o zatiranju našega ljudstva. Tako polagoma prodira v svet resnica o Primorju, kljub vsem napadom in protestom fašistov.

Ali bomo v Rimu kaj dosegli? Glavno delo naših poslancev ne bodo govori v zbornici; glavno delo bo v raznih posredovanjih za potrebe našega ljudstva, za šole, za zadrage, za povrnitev škode itd. Toda to nam ni dovolj. Vse kaj drugega še zahtevamo, danes, jutri in vedno: Ljudske množice Primorja morajo dobiti odločilen upliv,



ko gre za to, da si Primorje opomore. Avtonomija Primorja — to je eden glavnih ciljev našega ljudstva in naše politike. Zaupamo v žilavo silo našega ljudstva, da ne bo odnehalo, dokler ne doseže tega cilja.

V Jugoslaviji je nova ustava bila sprejeta v konstituentni na Vidov dan, 28. jun. Za centralistično ustavo je glasovalo 223 poslancev, proti 35, konstituentno je v znak protesta zapustilo 161 poslancev. Proti ustavi so glasovali ali nastopili: ogromna večina Hrvatov, večina Slovencev, (28 proti 12 za) srbski kmetje, socialisti in komunisti. Proti je glasoval tudi dr. Trumbić z besedami: »To je slaba ustava za narodno edinstvo!«

V kratkem se bo začela ustava izvajati. Dosedanje avtonomije Slovenije, Hrvaške, Bosne in Dalmacije prenehajo. Slovenija se razdeli na kranjsko in štajersko deželo, vsaka dobi kraljevega namestnika.

Iz srca smo vzradošeni, da je ustava dovršena, da je hiša pod streho. Mi tu v tuji državi vse bolj z ljubečim očesom gledamo na Jugoslavijo, kot je gleda marsikak Ljubljančan ali Zagrebčan. Ni naša stvar, ocenjevati ustavo: čas bo pokazal, ali je dobra ali slaba. Vendar nas je prehudo zadelo eno dejstvo, da bi ga mogli zamolčati: Slovenije ni več. Razdeljena bo v štajersko in kranjsko deželo. Zopet imamo Kranjce, Stajerce, — Primorce in Korošce... ni reelne enote, za katero so delali celi rodovi od l. 1848 do danes in ki smo jo imenovali »Združena Slovenija«? Kam naj se obračamo v bodoče, v Maribor, Ljubljano, ali v Leudavo? Ne, mi ne moremo molčati, s trepečim srcem se dotikamo rane, ki jo je zadobila naša Mati domovina. Naj bi vsi oni, ki ljubijo sto-

venstvo in zato tudi jugoslovanstvo, skrbeli za to, da se ta rana čimprej zaceli! —

Zunaj v velikem svetu se pa bije neprestano boj med kapitalom in delavstvom. Orjaški štrajk angleških rudarjev je končan po dolgem boju. Ali so rudarji zmagali? Na videz ne. Lastniki rudnikov so jim hoteli znižati mezde za 30 do 50 odstotkov; po sedanji pogodbi se znižajo plače za 12 do 15 odstotkov in sicer zato, ker je cena živih zelo padla. Določili so v pogodbi najnižjo plačo, pod katero ne sme iti podjetnik. Velik in zgodovinski važen uspeh delavcev je pa, da dobe rudarji delež na dobičku in sicer 17 odstotkov plače in še 83 odstotkov »odvišnega preostanka«, to je dobička, ki ostane, če odštejete osebni najmanjši dobiček, ki ga pogodba priznava lastniku. To je velikanski uspeh angleških rudarjev. Niso ga dosegli s terorjem, — saj komunistov med njimi skoro ni — ampak z disciplino, s hladno vztrajnostjo, ki priča o veliki izobrazbi angleških delavcev.

Tudi naše ljudstvo bo vzdržalo v prvi vrsti izobrazba. Čas je, da zavalovi skozi deželo sveže izobraževalno delo; naj se vzdramijo društva, naj se razleže slovenska popevka, naj se probudi duh mladine, radostne, poštene in sveže. Predvsem pa kličemo naše dijaštvo, naj odpre oči in pogleda na sile, ki se gibljejo na dnu življenja. Potrebno je, da se združi s kmetско in delavsko mladino v enotno predstražo kulturne slovanste misli in da se bo kot nekaj razlegala po naših vaseh pesem mladosti.

Mladosti, ki stoji na bojnem polju, visoko se ji vije svetli prapor, pa naj čaka nanjo karkoli — življenje ali smrt — vsemu pošilja nasproti svoj presunljivi pozdrav.



Ententna komisija, ki naj dela mir in red in deli pravico v Gorenji Šleziji, na škodo Slovanov seveda.



## 1. Kvadrat.

(Pr. Domen).

a	a	a	a	a	a
a	a	c	c	c	d
e	g	g	i	i	i
i	i	j	k	l	m
m	n	o	o	o	o
p	r	r	t	v	z

mesto v Italiji,

kuh. posoda,

reka v Bolgariji,

žen. krst. ime,

pecivo,

mlek. posoda.

V diagonalih bereš ime nekega mesta.

## 2. Besedna uganka.

(Priobčil Domen.)

Narod, uprava, zakristija, mrcina, Leon, podpis, perica, zaroka, parkelj, sobota, pepir, zajec, sobrat, zlato, sovrag, breskev, nesreča polje, golazen.

Po dve zaporedni črki dasta dva znana Gregorčičeva veza.

## 3. Vizitka.

Priobčil Domen.

Janez Lesica

Kaj je mož po duhovskem poklicu?

Kdor pravilno razreši vse tri uganke in pošlje rešitve do 10. avgusta ter bo izžreban, dobi v dar knjigo: **Jugoslavija, zemljepisni del.** Ime bo objavljeno v 15. številki lista.

**Rešitev uganek v 12. številki:**

### 1. Uganka:

T a r o k  
A t i l a  
r i b i č  
o l i k a  
k a č a r.

### 2. Nova uganka:

123 = bor; 321 = rob.

### 3. Rebus.

Predica prede predivo pred nami za Veliko noč.

Rešitev smo prejeli 18. Žreb je dočel gdč. Zalko Zamar v Biljah.

## UGNALI SO GA.

V Vrabče, to lepo vipavsko vas, je prišel tuj gospod pridigat. Ko stopi na prižnico, pozdravi vaščane: »Ljubi Vrabci!« — Razsrjeni jo urežejo nekateri možaki proti cerkvenim vratom. Priidigar ves začuden zakliče: »Ljudje božji, kam pa?« Pri cerkvenih vratih se eden izmed odhajajočih obrne in se odreže: »V gnezda!«

Vrabčani pravijo, da tistega gospoda ni bilo nikoli več v njihovo vas.

### Sodoben napredek.

»Dober dan, gospa Šivanka. No, kaj pa Vaš četrtošolec? Ali dobro napreduje?«

»O, prav dobro. Pomislite, zdaj je že predsednik dijaškega sovjeta.«

### Nepoboljšljiv.

**Orožnik:** Kaj pa delate tu? Spravite se naglo proč!

**Potepuh:** Ah, gospod orožnik, jaz sem danes tako truden.

**Orožnik:** No, no, saj ste ravno tri tedne skupaj sedeli.

### Ženitna ponudba.

V časniku stoji:

#### Poroka!

Mlada vdova, blondinka, tridesettisoč lir premoženja in dva otroka, pozneje več, se želi poročiti.—

### Pomanjkanje kuharic.

»Danes je bilo mnogo dam pri Vas?«

»Da; v časniku smo iskali novo kuharico.«

»In jih je prišlo toliko na ponudbo?«

»Ne, to so bile le gospodinje, ki so hotele imeti našo staro kuharico.«

### Za kratek čas.

V šoli. — Učitelj: »Vzemimo slučaj, da prevozi voznik s svojim konjem 8 milj na uro, drugi voznik pa se nahaja 1 miljo pred njim, toda crevozi samo 6 milj na uro. Kje bosta prišla skupaj?«

Učenec: »V prvi krčmi ob cesti, gospod učitelj.«

### »Galgen humor«.

Polica (zgrabi postopača): »Vi ste aretiran!«

Potepuh (ponosno): »Dobro torej, pojdite z menoj!«

### Vedno nekaj novega.

Gimnazijski profesor: »Seveda, Trost je prišel, kakor vedno, prepozno! In vsakokrat z drugim opravičillom..... Kaj je bilo torej danes?«

Učenec: »Oprostite, g. profesor, danes nimam nikakega opravičila!«

Profesor: »Ali nistem rekel? Vedno nekaj novega!«



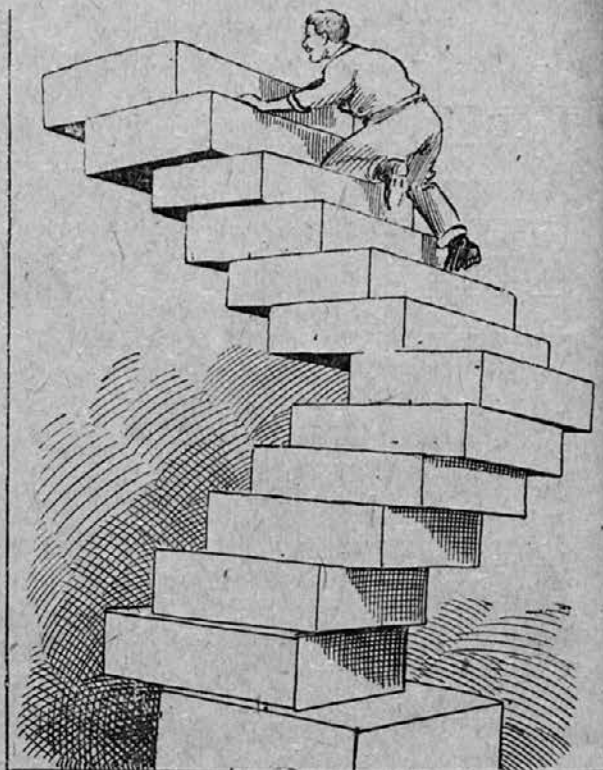
### KJE JE HHRIBOLAZEC?

Ko je vroče, kdor le more  
iz mesta ven hiti na gore,  
da zraku se vam navžije,  
se studenčnice napije.

Tudi Štefan Trikratpal  
se na gore je podal.  
Zdaj nerodo že tri dni  
iščejo — nikjer ga ni...

**Andrej Mavrič**, krojač in  
trgovec v  
Gorici, Gosposka ulica 11 (Via Carducci),  
se najtopleje priporoča slav. občinstvu v  
mestu in na deželi, posebno pa preč. du-  
hovščini, za obila naročila, katere izvršuje  
točno in po znižanih cenah. — — —

**Razpis pisateljskih nagrad.** Predsednik »Slov.  
lovskega društva«, dr. Ivan Lovrenčič, je naklonil  
društvu 2000 K z določilom, da jih porabi za na-  
gradno najboljših, izvernih, slovenskih lovskih spi-  
sov, namenjenih za društveno glasilo. Vsota se  
razdeli sledeče: 1000 K za najboljši spis iz živa-  
slovja, 600 K za enak spis iz psolovja in 400 K za  
naiboljši prispevek lovsko-pripovedne vsebine. Pi-  
satelji naj pošljejo svoje tekmovalne pise ured-  
ništvu »Lovca« najkasneje do 1. novembra t. l. s  
pripombo, da je poslani spis tekmovalen, in z iz-  
javo, ali se naj priobči v »Lovcu« tudi za slučaj,  
da bi ne dobil nagrade, pa bi sicer zadoščal za-  
litevam, ki se stavijo na za objavo goden spis. —  
Glede obsega imajo pisatelji popolnoma prosto  
roko, enako tudi glede vsebine v okviru razpisa.  
Spise presodi in odloči nagrado uredništvo »Lov-  
ca«, ki ima pravico, da prisodi nagrado za slučaj  
pomanjkanja primernih tekmovalnih spisov tudi  
kakemu, v letošnjem »Lovcu« že priobčenem  
spisu.



### ČUDEN STOLP.

Čudno je do danes bilo  
bo li bolje kaj odslej?  
Ko blago je podražilo,  
prišla stavka je vselej!

Ko so zlezele plače više,  
podražilo je blago.  
»Zdaj nič bolje vendar ni še,  
zopet stavke naj začno.«

Više plače, više cene,  
kaj naj zopet mož začne?  
Ali naj naprej še krene,  
ali vrne se umre?

## Goriška z veza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

registrovana zadruga z omejeno zavezo  
v Gorici, Corso Verdi 32,  
I. nadstr.,

praduje vsak delavnik od 8. do 14:  
stranke se sprejemajo le do poldneva.



št. 14!

Pazite na staro  
slovensko tvrdko

Oglejte si pred nakupom veliko zalogo vsakovrstnega pohištva, v kateri je

**nad 50 kompletnih sob**

priprostih in najfinejših:

**Kompletne spalnice od 2000 Lir naprej.**

Za obilen obisk se priporoča

**Anton Breščak**

Via Carducci 14 (Gosposka ulica).

št. 14!

Pazite na staro  
slovensko tvrdko

# PODRUŽNICA LJUBLJANSKE KREDITNE BANKE

**:: V GORICI, ::**

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

\*\*\*\* Telefon št. 50. \*\*\*\*



Brzjavni naslov:  
Ljubljanska banka.

Delniška glavnica  
SHS kron

50 MILIJONOV.

**CENTRALA:**

**LJUBLJANA.**

Rezerva SHS  
kron

45 MILIJONOV.

**PODRUŽNICE:** Brežice, Borovlje, Celovec, Celje,  
Maribor, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

**Obrestuje** vloge na knjižice po 4%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

**Nakup in prodaja** vsakovrstnega tujega denarja. — **Izvršuje** vse v bančno stroko spada'oce posle najkulantnejše.

**Uradne ure za občinstvo** 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub>—12 in od 3—5.

**Ob sobotah popoldne, ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.**





**Veletržca z vinom**

**BRATA ABUJA GORICA**

Via S. Antonio 4 in na Kornu št. 8 (prej Kaučič)

prodajata na debelo

**navadna** : vipavska, istrska, briska, dalmatinska, furlanska  
in italijanska vina ;

**fina** vina in šampanjce v butilkah, maršalo ;

**raznovrstne likerje**, kakor : Fernet Branca, Cognac ;

**razna žganja (tudi na drobno)**, Vermouth in špirit.



**M. Krainer**

**VELIKA ZALOGA MANUFAKTURNEGA BLAGA**  
Na drobno ○ Na debelo.  
GORICA, VIA RASTELLO 34—37.

**Volno in bombažasto sukno**  
— za moške in ženske. —

Velika izbira perila, šifona, razno-  
vrstnega platna za rjuhe,  
brisač vsake vrste, serviet, belih in  
barvanih namiznih prtov  
vsake velikosti, žepnih robcev, vol-  
nenega, bombažastega in sukanega  
blaga za blazine, volnene in  
bombažaste odeje, bele in barvane  
posteljne prevlake, z volno napol-  
njene in s klotom raznih barv,  
volnenim porhatom, zefirjem, eta-  
minom in batistom prevlečene odeje.

**Velika izbira**

**potrebščin za krojače**  
- - in šivilje - -

Obleke za moške, dame in otroke.  
Bele in barvane moške srajce in  
spodnje hlače.

Sprejemajo se tudi umerjena naro-  
čila oblek in perila za moške, dame  
in otroke.